

Univerzitetna poslovna in ekonomska šola
2005/06
Izredni študij

UVOD V POSLOVANJE

- dr. Metka Tekavčič
- mag. Urška Kosi

Podatki o izvajanju predmeta

Nosilka predmeta: dr. Metka Tekavčič

Sodelavka: mag. Urška Kosi

Govorilne ure:

TOR, 14:30, v P-335

: 01 589 2556

: ursa.kosi@ef.uni-lj.si

Govorilne ure:

SRE, 11:00, v D-105

: 01 589 2407

: metka.tekavcic@ef.uni-lj.si

Podatki o izvajanju predmeta

Predavanja:

SREDA, 29.3., ob 16:00 v VD

PETEK, 31.3., ob 16:00 v LD

PONEDELJEK, 3.4., ob 16:00 v VD

ČETRTEK, 6.3., ob 16:00 v LD

SREDA, 12.4., ob 16:00 v VD

PETEK, 14.3., ob 16:00 v PD

PONEDELJEK, 24.3., ob 16:00 v VD

Konzultacije:

PONEDELJEK, 8.5., ob 16:00 v VD

1. izpitni rok:

PETEK, 12.5., ob 17:00

Podatki o izvajanju predmeta

Študijsko gradivo:

- Zapiski predavanj in prosojnice
- Dodatno gradivo na spletni strani in v fotokopirnici CEK (pod knjižnico)

Spletna stran predmeta:

http://www.ef.uni-lj.si/predmeti32/_struktura/opredmetu.asp?id=191169&lan=slo&tippredmeta=1

Podatki o izvajanju predmeta

- Izpitna **ocena** pri predmetu:
 - ◆ Pisni izpit – 80 točk = 100%
 - ◆ Za pozitivno oceno (zadostno (6)) je potrebno doseči 60% oziroma 48 točk

Umestitev predmeta

- Ukvarjali se bomo z ekonomiko podjetja, ki je del ekonomske vede in proučuje _____ v okviru podjetja.
- Zanima nas predvsem ekonomsko obnašanje podjetij in njihovi poslovni problemi.
- Iščemo načela in zakonitosti, ki se pojavljajo v tem procesu, da bi odkrili možnosti za vplivanje na uspešnost poslovanja.

1. Poslovni proces in poslovne prvine

- **Podjetje** je osnovna celica gospodarstva.
- **Cilj poslovanja podjetja** je doseganje kar največjega čistega _____.
- **Različne vrste podjetij** (npr.):
 - * glede na **dejavnost** (proizvodna, storitvena, trgovska)
 - * glede na **velikost** (mala, srednja in velika)

1. Poslovni proces in poslovne prvine

- **Poslovni proces** pomeni opravljanje poslovne dejavnosti.
- Sestavljen je iz **štirih faz**:

Primer iz prakse:

1. Poslovni proces in poslovne prvine

- Kaj potrebujemo, da lahko poslovni proces nemoteno teče?

- Poznamo **4 vrste poslovnih prvin**:
 1. Delovna sredstva
 2. _____
 3. _____
 4. Storitve

1. Poslovni proces in poslovne prvine

- **1. DELOVNA SREDSTVA (z njimi neposredno učinkujemo na predmete dela):**
delovni stroji in naprave, oprema, transportna sredstva, gradbeni objekti,...
- **Se ne spremenijo v _____, sodelujejo pri večjem številu poslovnih procesov, se postopoma obrabljajo, ohranijo svojo obliko.**

1. Poslovni proces in poslovne prvine

- **2. PREDMETI DELA (iz njih izdelujemo poslovne učinke):**
surovine, materiali, polproizvodi, pomožni, pogonski materiali...
in trgovsko blago
- **Spremenijo se v poslovni učinek, _____ se v enem**
poslovnem procesu.

1. Poslovni proces in poslovne prvine

- **3. DELO (ustvarja novo vrednost):**

Umsko in fizično delo.

Izvršilno in poslovodstveno delo.

Enostavno in sestavljeno delo.

- **4. TUJE STORITVE (so neotipljive)**

npr. bančne storitve, prevozne storitve, računovodske storitve, vzdrževanje, varovanje...

1. Poslovni proces in poslovne prvine

- VLAGANJA V POSLOVNI PROCES:

angažiranje (vezava) in **trošenje** poslovnih prvin

- Podjetje mora poslovne prvine nabaviti – **vlaganju denarja** _____ **pravimo ANGAŽIRANJE (VEZAVA)** **denarnih sredstev.**

Denarna sredstva so “vezana” v poslovnih prvinah dokler prvine ne porabimo oziroma dokler podjetje ne proda proizvodov in dobi denarja nazaj.

Naturalni in _____ vidik (rezultat angažiranja je viden v bilanci stanja).

1. Poslovni proces in poslovne prvine

- V poslovnem procesu _____ poslovne prvine zato, da ustvarimo proizvode – temu rečemo **TROŠENJE** poslovnih prvin.

Količina potrošene prvine = **potrošek**

Če potrošek pomnožimo s **ceno prvine** = _____

Naturalni in vrednostni vidik (rezultat trošenja v enem letu se pokaže v _____).

1. Poslovni proces in poslovne prvine

- Poslovne prvine so _____ \Rightarrow moramo z njimi gospodariti.
- Temeljno načelo gospodarjenja oziroma mini-max načelo:
 - ◆ Z **danimi sredstvi** doseči _____ produkt (rezultat)
 - ◆ **Dani produkt** (rezultat) doseči z _____ porabo sredstev

2. Premoženje podjetja in viri premoženja

- Ko preučujemo **poslovni proces** v podjetju govorimo o _____.
- Če nas zanima **premoženje** podjetja govorimo o _____. Premoženje kaže bilanca stanja.
- Poslovna sredstva delimo na:
 - **osnovna sredstva**,
 - _____ in
 - **finančne naložbe**.
- Slovenski računovodski standardi (SRS) delijo sredstva na:
 - **dolgoročna** in
 - **kratkoročna**.

2. Premoženje podjetja in viri premoženja

BILANCA STANJA

Poslovna sredstva	Obveznosti do virov sredstev
A. Dolgoročna sredstva <ul style="list-style-type: none">- neopredmetena sred. in dol. AČR,- opredmetena osnovna sredstva,- dolgoročne finančne naložbe...	A. Kapital (lastni vir) <ul style="list-style-type: none">- vpoklicani kapital,- kapitalne rezerve...
B. Kratkoročna sredstva <ul style="list-style-type: none">- obratna sredstva,- kratkoročne finančne naložbe,- sredstva za prodajo...	B. Rezervacije in dol. PČR
C. Kratkoročne AČR	C. Dolgoročne obveznosti
	Č. Kratkoročne obveznosti
	D. Kratkoročne PČR

Premoženje podjetja = Viri premoženja

2. Premoženje podjetja in viri premoženja

- Osnovna sredstva se približno prekrivajo z _____, obratna sredstva pa približno s _____.
- **VENDAR !** osnovna in obratna sredstva niso le stvari, kot delovna sredstva in predmeti dela, ampak vključujejo tudi _____ (npr. patenti, licence, terjatve) in **denar**.

2. Premoženje podjetja in viri premoženja

OSNOVNA SREDSTVA (OS)

- So _____ **vezan del premoženja** podjetja, svojo vrednost preko amortizacije postopoma prenašajo na poslovne učinke.
- Med OS spadajo:
 - Zemljišča, zgradbe
 - Oprema
 - Večletni nasadi
 - Osnovna čreda
 - Dolgoročna neopredmetena sredstva (patenti, licence, druga industrijska lastnina, dolgoročno razmejeni stroški)

2. Premoženje podjetja in viri premoženja

Vrednotenje osnovnih sredstev

- _____ (nabavna cena + vsi potrebni stroški, da je OS sposobno delovati npr. stroški carine, transporta, montaže, izobrazbe delavcev)
- **Odpisana vrednost** (seštevek amortizacijskih zneskov po obdobjih – _____)
- **Neodpisana vrednost** (preostala, sedanja vrednost)
- V **bilanci stanja** so OS izkazana po _____
_____.

2. Premoženje podjetja in viri premoženja

Zmogljivost osnovnih sredstev

Zmogljivost je sposobnost proizvesti določeno količino proizvodov v določenem času. **Kako jo lahko izrazimo?**

- Število proizvodov, ki jih lahko naprava naredi v eni časovni enoti – **intenzivna zmogljivost**
- Število časovnih enot, ko lahko naprava dela v nekem obdobju – **ekstenzivna zmogljivost**
- Število proizvodov, ki jih lahko naprava naredi v nekem obdobju –
_____ **zmogljivost** (zmnožek intenzivne in ekstenzivne)

2. Premoženje podjetja in viri premoženja

PRIMER:

Stroj, ki polni steklenice soka lahko dela 600 ur v mesecu. Na uro lahko napolni 1.000 steklenic. Kakšna je zmogljivost stroja?

(če jo izrazimo ekstenzivno): _____

(če jo izrazimo intenzivno): _____

(če jo izrazimo integralno): _____

2. Premoženje podjetja in viri premoženja

Zmogljivost izrazimo tudi kot:

- **Tehnična zmogljivost** (vgrajena, maksimalna zmogljivost, če naprava deluje neprekinjeno – tri izmene, nedelje in prazniki) – TZ
- _____ **zmogljivost** (upoštevamo dejansko število izmen, nedelje in praznike, popravila ipd.) – RZ
- **Načrtovana zmogljivost** (upoštevamo načrtovane količine, asortiment in čase proizvodnje) – NZ
- _____ **zmogljivost** (upoštevamo dejanske količine, asortiment in čase proizvodnje) - DZ

2. Premoženje podjetja in viri premoženja

Izkoriščenost zmogljivosti osnovnih sredstev

- **Načrtovana izkoriščenost (NI) =**
_____ / razpoložljiva zmogljivost
- **Dejanska izkoriščenost (DI) =**
_____ / razpoložljiva zmogljivost
- **Doseganje načrta (DN) =**
dejanska izkoriščenost / načrtovana izkoriščenost

Zakaj pride do neizkoriščenosti zmogljivosti?

Naloga

V podjetju STRUGAR d.d. so nabavili nove stroje, za katere proizvajalec jamči skupno tehnično zmogljivost v višini 850.000 proizvodov. Ker v podjetju proizvodnja poteka le v dveh izmenah, so izračunali, da znaša razpoložljiva zmogljivost strojev 500.000 proizvodov, ob upoštevanju že prejetih naročil ter predvidevanj povpraševanja potencialnih kupcev pa za prihodnje leto načrtujejo 400.000 proizvodov.

Kakšna bo načrtovana in dejanska izkoriščenost zmogljivosti, če predpostavljamo, da bo podjetje prihodnje leto dejansko proizvedlo le 200.000 proizvodov?

Kako je z doseganjem načrta?

Naloga

Podjetje KOVINASTROJ d.d. je nabavilo nov stroj, za katerega proizvajalec jamči tehnično zmogljivost v višini 8.400 strojnih ur na leto. V podjetju glede na število izmen ocenjujejo, da razpoložljiva zmogljivost stroja znaša 5.000 strojnih ur na leto. V prihodnjem letu načrtujejo proizvodnjo 4.500 proizvodov, planirani čas proizvodnje je 60 minut na enoto, dejansko pa so proizvedli 3.000 proizvodov, pri čemer je bil dejanski čas proizvodnje 65 minut.

Izračunajte načrtovano izkoriščenost in dejansko izkoriščenost zmogljivosti stroja.

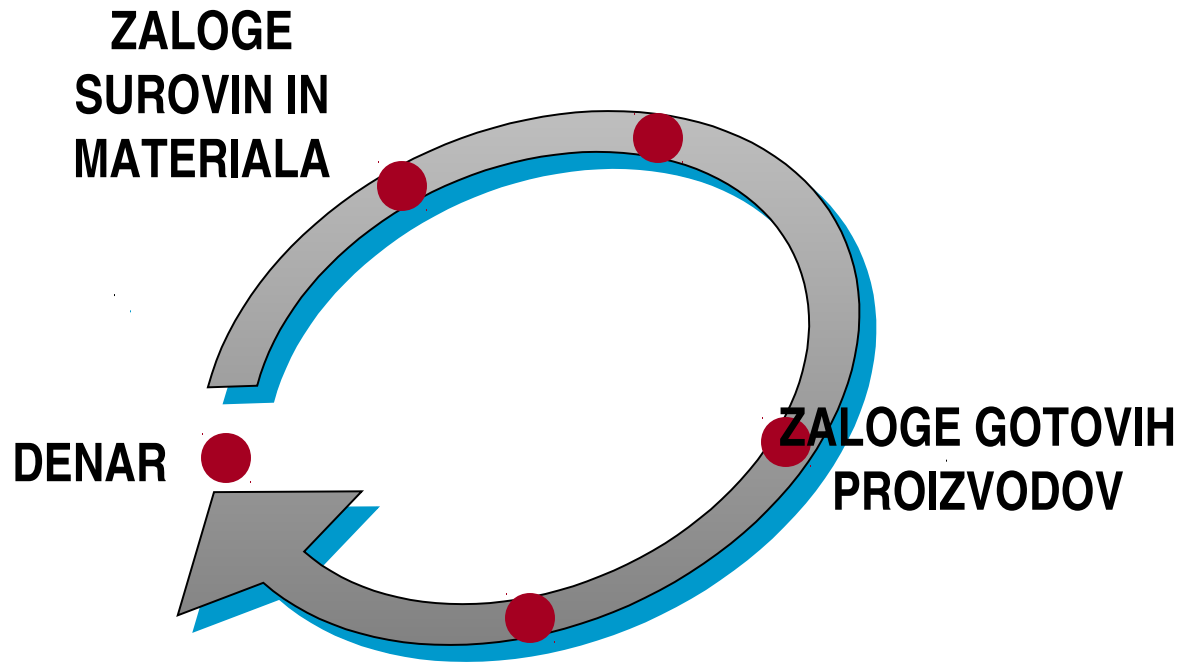
2. Premoženje podjetja in viri premoženja

OBRATNA SREDSTVA (OBR)

- So _____ **vezan del premoženja** podjetja, ki se v toku poslovanja trošijo oziroma spreminjajo svojo obliko.
- Obratna sredstva so **širši pojem od predmetov dela**, saj v toku poslovanja poleg fizične oblike prevzamejo tudi obliko **denarja in pravic**.
- Obratna sredstva se običajno “**obrnejo**” _____ **v letu**.

2. Premoženje podjetja in viri premoženja

Krožni tok obratnih sredstev

2. Premoženje podjetja in viri premoženja

Hitrost obračanja obratnih sredstev

- Hitrost obračanja je odvisna od tega, kako hitro obratna sredstva prehajajo iz ene oblike v drugo. **Kateri so dejavniki hitrosti?**
- Hitrost obračanja izračunamo na dva načina:

_____ (kolikokrat se obrnejo v obdobju) =
stroškovna vrednost proizvodnje / povprečno stanje obratnih
sredstev

_____ (čas trajanja enega obrata) =
število dni v obdobju / koeficient obračanja

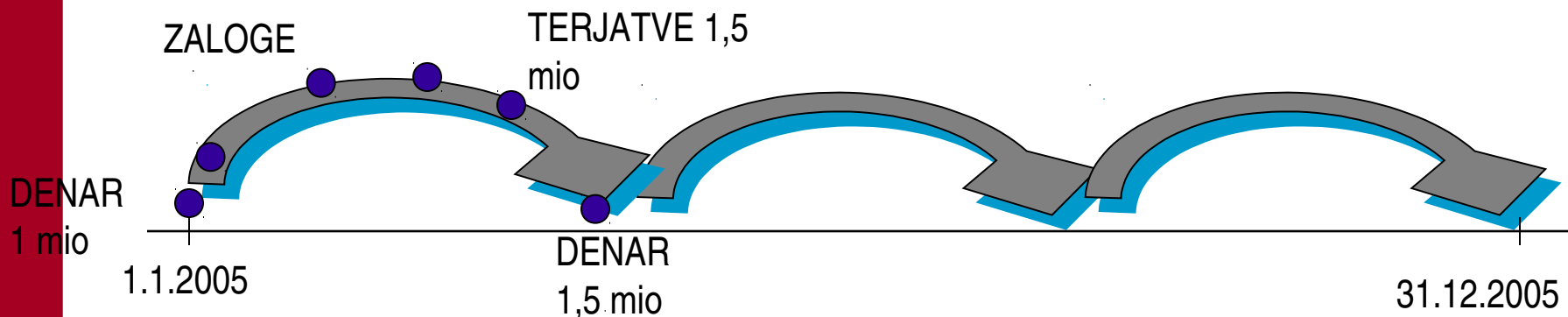
Leto ima zaradi poenostavitve 360 dni (12 x 30 dni)!

2. Premoženje podjetja in viri premoženja

PRIMER:

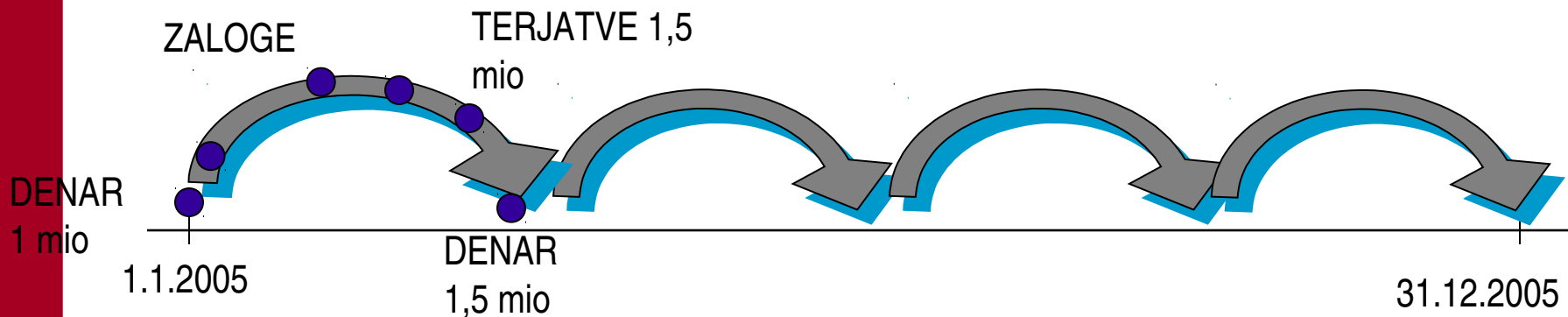
Podjetje kupi za 1 mio SIT blaga (zaloga materiala), ki v tovarno prispe čez 15 dni, nato iz njega v dveh mesecih naredi 10 oblek (zaloga gotovih proizvodov). Čez 15 dni jih proda velikemu trgovskemu podjetju za 1,5 mio SIT, odobri jim plačilni rok 30 dni. V tem času (ko čaka plačilo) ima do trgovskega podjetja terjatev. Ko mu to podjetje plača, dobi denar nazaj in znova vloži (veže) 1 mio SIT v blago, za 0,5 mio pa recimo kupi računalniško opremo ...

2. Premoženje podjetja in viri premoženja

- Stroškovna vrednost proizvodnje v enem ciklu _____, v celem letu _____
- Koeficient obračanja _____.
- Dnevi vezave _____.
- Dobiček enega cikla _____, dobiček v letu _____.

2. Premoženje podjetja in viri premoženja

Podjetju uspe skrajšati obrat (npr. obleke šiva hitreje, kupcem odobri 15-dnevni plačilni rok in/ali kaj drugega)

- Stroškovna vrednost proizvodnje v ciklu _____, v celem letu _____.
- Koeficient obračanja _____.
- Dnevi vezave _____.
- Dobiček enega cikla _____, dobiček v letu _____.

2. Premoženje podjetja in viri premoženja

- Hitrost obračanja pomembno vpliva na **uspešnost poslovanja**.
- Večkrat kot se poslovna sredstva obrnejo v nekem obdobju, večji bo uspeh oziroma manjša sredstva so potrebna za enak uspeh.
- Podjetja si zato prizadevajo **čimbolj zmanjšati zaloge in terjatve**, vendar morajo hkrati paziti, da ne povečajo poslovnega tveganja.

2. Premoženje podjetja in viri premoženja

Potreben obseg obratnih sredstev

- Podjetja izračunavajo potreben obseg obratnih sredstev zato, da vedo, koliko denarja (virov sredstev) potrebujejo za financiranje obratnih sredstev.
- Potreben obseg je odvisen od **obsega načrtovanega poslovanja** in **hitrosti obračanja**.
- Izračunamo ga:

Potrební obseg obratnih sredstev = načrtovana stroškovna vrednost proizvodnje / _____

Naloga

- V proizvodnem obratu OBRAT d.o.o. načrtujejo za prihodnje 3 mesece stroškovno vrednost proizvodnje v višini 72 mio SIT. Promet po lastni ceni je za preteklo četrletje znašal 60 mio SIT, povprečno stanje obratnih sredstev pa je bilo v istem obdobju 10 mio SIT. Izračunajte potrebni obseg obratnih sredstev za prihodnje četrletje ter dneve vezave. Dneve vezave tudi konkretno interpretirajte.

2. Premoženje podjetja in viri premoženja

FINANČNE NALOŽBE

- Po SRS: _____ **finančne naložbe** spadajo med kratkoročna sredstva, _____ **finančne naložbe** pa med dolgoročna sredstva.
- Podjetje lahko denar vloži (poleg v osnovna in obratna sredstva) tudi v finančne naložbe:
 - Posojila
 - Sovlaganja
 - Vlaganja v druga podjetja
 - Nakupi vrednostnih papirjev